

૧૦/૧૨/૧૨

હુન્નર પ્રસારક.

101

ભાગ ૧ લો.

રચનાર.

કવો ભાઈલાલ મગનલાલ-વીંછવાળા.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

શા. ગોકળદાસ મોહોલાલ-મહમદાવાદી.

અમદાવાદ.

“વિક્ટોરીઆ” પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં શા. અમનલાલ
છગનલાલે છાપ્યો.

આવૃત્તિ ૧ લી.

પ્રત ૧૬૬૦.

સંવત ૧૯૬૮.

સને ૧૯૧૨.

દીપ્ત ૩. ૦-૨-૦.

પ્રચલિત છે

આ દાવાદ

ગ્રંથાલેખ

૪૬૪૬

સાચી રીતે

આ પ્રેમ દાતા.

૬૭

અંતર લાપકા.

દાહરો.

સાબાસ છે સાંભા સખા, સાચવી છે સુખ પ્રીત
 ભાઈકરતાં સખા વધે, જોડળની એહી રીત.
 ધન્ય રહે રાજ સદા, કરી જુકમાં સહાય;
 લાજ રાખે મારી હની, રક્ષા કરે મમ માય.
 લખતો લહેરી સું લલાટ, દાતારને કંઈ ગંક;
 મમ મમતા પુરી કરે, સળગે નહી કહી લંક.
 ગગન મંડળ ગાળે વળી, મોસાળે લઈ જાય;
 નક્કી જીવ જીવ નથી, હરણી સમ તમ રાય.
 લાજ રાખે જો આપણી, લાખ અપાયા જાય.
 લલાટે લક્ષ્મી લખી, લખ્યા લેખ લયકાય.

હુન્નર પ્રસારકના હુન્નરો.

કાથીના ગલીયા, ભોટવા ભરતરના, કપુરની માળા, ચક્ર, બાદશાહી
 સળી, રાજવંશી સલેટ, મંત્ર તથા ત્રંત્રનો ટુંકસાર, વાંચેથી બેડો ખાર
 આ લખેલા હુન્નરો કેવી રીતે કરવા તેના પ્રદર્શન સાથે તથા પ્રમાણીક
 વળનથી, અબજ માણસ પણ હુન્નર શીખી હુશીઆર થઈ પોતાના
 કામળ હૃદયની આસીસ આપે, તેાજ ગુર થકી જ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું
 માનીએ. ગુરવીના જ્ઞાન મહત્ત્વ નથી.

—૪૬૪૬—

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગજરાતી કોપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૪૧૭૭-૪ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ડૉ. જી. ર. પ્રસાદ - ૨

વિષય ઠગી

હુન્નર પ્રસારક ભાગ ૧ લો.

દોહરો.

હુન્નર પ્રસારક હુન્નર થકી, લખી બુક ભરપુર;
મનારંજક વીંટી વીંશે. થાય કલ્પના દુર.

હુન્નર પ્રસારકનો ટૂંકસાર:-

~~~~~

મહમુદપુરની મઝા; પરદેસની મુસાફરી તેમાં આવતી આફતમાં
શોકાતુર થવું, દુઃખના દરિયામાંથી સુખમાં સાગરમાં આવવું, હુન્નરો
શીખવા જ્ય મેળવવો, મારા સ્વદેશી ભાઈઓ દેશાચ્છેદીઓમાં રાખવા,
દેશી હુન્નરને માન આપવા, આપે કરામત શીખવા પુરુષાત્તન લેવાની
ખાસ ફરજ છે.

વિચારો કે, -આપના બ પદ્ધતિ શો ધંધો કરતા હતા, તેમણે કેવા
ધંધામાં પૈસા પ્રાપ્ત કર્યા તેવા ધંધાને મૂકી એક પાપી પેટને માટે
ખેતાનું પુરુષાર્થ. ગુમાની પારકા પેટ ઉપર પાળી (છરી) મારવી.
તેના કરતાં બહેતર છે કે આ અધારી અવનીમાં મરવું જમડું સાઈ છે.
પછી ધણીને સઝયું ઘાંઝણીમાં ને પાડોશીને સઝયું આરથીમાં.

દોહરો.

હુન્નર હામને હામ છે, હુન્નર હેત હથીઆર;

હુન્નર કરે સંતોષથી, તો થાવે જમજમ કાર.

મહેમદાવાદનો મઝા--રાગ ચોપાદ.

મહેમદાવાદ છે સુદીર શહેર, ન ગયામ માતાના મહેર;
 મહનદયાહનું મોટું ગામ સુદીર જે બધાવ્યાં હામ
 કુત્ર વાવને નદી તળાવ શોભે સંદર પાણી ભરાય;
 બધાવ્યો ભમરાયો ત્રો. તેના શોભા સહજન જુઓ.
 રોગ રોજ મોટું ધામ, મુસત્રમાના પકાતું હામ;
 દરવાજા શોભે છે ચાર તેના શોનાના નહીં પાર.
 ધન્ય રજુમુજાશ્વર નામ, જત્રાળું મોટું ધામ;
 બહુ શીવરાત્રીએ જાય, દેવ તે દીવમ પૂજાય.
 મહેમદાવાદયા ત્રણેક ગાઉ, હું જોવાને માહે જાઉં;
 ધન્ય અસત્ર વખતના જન, તેમનાં મન સદા નીર્ગમન.
 એવા લોકો હાલ નથી, શું વખાણ કરું હું કથી.
 ધન્ય જન હરગોવત દાતાર, સુ કૃત્ય કહું આવે ન પાર.
 મહનદપુર નાનું મુંબાઈ, અને એવી શોભા કંઈએ નહીં.
 મ્યુનીમિપાલીટી હરિપતાત્ર, ભણુવાને મોટી નીશાળ.
 કન્યાશાળા ઉર્દુ નીશાળ, પઢવા આવે સૌનાં બાળ.
 પીંગળ પાઠ હું પઢ્યો નથી બનાવ્યું અક્કલથી મથી.
 ભુલ માફ કરજો નારી, જ્ઞાનવડે લો સુધારી.
 કારકેન ગાડીનું હામ, અથ કર્તાનું લખ્યું છે નામ.
 ખેડા જીલ્લાનું છે ગામ. પંડયાપોળ તેનો મૂનામ.
 અલ્પ મતિથી લખ્યું આ, વાંચી ખુશી થાવો હા.
 રાગ રમણીક છે ચોપાદ, મધુર સ્વરે લેજો ગાદ.
 સરસ્વતી માતાની સ્હાય, તેના પ્રમાણે સૈકા થાય.

આ પ્રમાણે મહમદપુર મણી માફક મળરોઢરી રહ્યું છે, અત્રા
 બારીક બાધણતું બહાર ઉડાવી રહેલું સ્ટેશન છે, દરેક બાબતોમાં
 મહમદપુરનું તુર દીન પ્રતિદીન ચાલું જાય છે. એમ ચારે બાજુઓ
 માધી સાંબળવામાં આવે છે. પરંતુ ખરે દાંડગીરી બરેલી વાત એ
 છે કે, પરમરમાના પ્રાચ બાગકોની રોમ સ્થિતિમાં દિવ યુષ્મ,
 મનુષ્ય, બોગવતાં જોવામાં આવતા નથી. પ્રજા ઉત્તરતોતર નબળી
 થતી જાય છે, અકાલીક માયાના કેસો સફેદ થતા લાગ્યા છે. દાંત
 પણ અકાલીક પડી જાય છે. અને પદરને મોજ વરસ થતા પહેલાં
 બાળ લગ્ન કરવા તૈયાર થઈ જાય છે, ચાલીસ વર્ષની ઉમરમાં તો
 ઘર સંસાનતી મળ જોઈ લઈ ઘરડા ડોસાના જેવો થઈ જાય છે.
 કુદરતોના ફરફાર સામે ટકી રહેવામાં સામર્થ્ય તદ્દન જતું રહ્યું છે,
 જેના રોગોના હુમલા થતા જીવન શક્તિનો નાશ થઈ ગએલો હો-
 વાથી મરણને શય થતું પડે છે. તેમ વસ્તીના સંખ્યા કાંઈ થતી
 જાય છે તે સમજાય, તે સાર દશ વર્ષમાં અતરે એકજ તારીખે સર્વ
 રથજે વસ્તી ગણતરી કરવા તરતથી કરવામાં આવે છે તેના આંકડા
 આપણે તપસીયું નો એકઢર વસ્તી દશ વર્ષના અંદરે ધ લી માત્રુમ
 પડશે. અને ખાત્રી થયા વીના રહેશેજ નહી. હાલમાં દીનપ્રતિદીન આ-
 ગળ વધતા જતી, વેદકની શોધોથી દવાખાનાથી, દાકતરોથી. અને
 દવાઓથી મરણનું પ્રમાણ ઘટવાને બદલે ઉલટું વધતું જાય છે.
 આજથી ત્રીસ વર્ષ ઉપર જે દવાખાનાની અને દવાઓની બહેંગતો
 બહાર પડવા લાગી છે. એક જનતા વેદકો વૈદ્યના હાથે આરા અને
 પત્રો પણ શોધી શકેલાં છે. દવાઓના મોટા મોટા ગ્રંથો લખાયેલા
 છે. તો પણ દર્દીઓનો સંખ્યાનાં ઘટાડો થતો નથી જો દવાઓથી
 રોગો નાશુદ થતા હોત તો દર્દીઓની સંખ્યા પણ વધત નહી.

માપણે કમુદ્ધ કરીશું કે ખેત્ર આદી સ્પર્શ જન્મ રોગોથી મરણની
 સંખ્યામાં વધારો થયો છે. પરંતુ તેવા રોગો સામે થવાને આપણે
 શા માટે શક્તિમાન થતા નથી એ રોગો મટાડવાને માટે રશી પણ
 મૂકવાની શોધ થઈ ચુકી છે. એવા દહીરતાના રોગોને મટાડવાને
 ટોઈ વેદ કે ડોક્ટર હોમિયો બીડી શક્તા નથી. રોગો થવાના મૂખ્ય
 કારણો છે, તેનો નાશ કરવામાં આવતો નથી. આવા ઘણી જાતના
 રોગો શાદી નીકળવાનું કારણ—આપણા રહેવાના મકાનમાં સુચના
 ફીરણોનો પ્રકાશ આવતો નથી. તેમજ પુરતો ઓક્સીજન પ્રાણવાયુ
 મળી શકતો નથી. તો પછી આપણા દેશનું કલ્યાણ ક્યાંથી થાય.
 બાધ, જે આ પ્રમાણે આપણી નિરમાલ્ય પ્રજા દુઃખી થવાનું કારણ
 દેખાઈ આવ્યું છે. તેમ હુન્નરોથી હુંસીઆર ક્યાંથી થાય, મણ
 ઉલટો દહીરતાનો દવ સળગી રહ્યો છે. અલકાર રૂપી વાયુ વાઈ
 રહ્યો છે. વેદમવ્યાસે લખેલું ભારત કન્જેમાં ડોરવોને પાંડવોનું
 તુમ્હય સંગ્રામ વર્ણાયેલું છે. તે સમય દહીકતની કથા સાંભળીને
 કેટલાએક વીર પુરૂષો આનંદ માનતા હતા. તેમજ રામચંદ્રજીએ
 અબીમાની રાવણ ઉપર અઢાઈ કરીને યુદ્ધ કર્યું. તે પ્રસંગનો વીર
 રસસાં ભળીને કેટલાક આનંદ માનતા હતા. તેમજ ચંડી ચરીત્રેક અષ્ટ
 ભુજ દેવીએ મહિશાસુર સાથે યુદ્ધ કર્યું છે, તથા રકતખીજ જેવા
 મહા બળવાન રાક્ષસોના વધ કર્યા છે. અને શુંભ તથા નિશુંભ
 સાથે અત્યંત યુદ્ધ થયું છે, તે વીગેરે તીરસ જાણીને વીરપુરૂષો પ્ર-
 સન્ન થતા હતા એ સંઘજો પૂર્વનો રસ હતો તે રંગ ચલ્યો ગયો,
 માત્ર તે પૂર્વનો ઇતિહાસ સાંભળીને વીરરસનો જોશો થવાનું સાધન
 કોખદા મૂકી ગયા. હવે દરદી માણસપર વિપતી આતી પહોંચી,
 આવી વિપત સમયે બળવાન થવા ક્ષત્રીજનો કેવા પ્રકારે ધૈર્યતા રાખે

છે વળી હોદ્દા સુખી રાગી હોદ્દા દેરીનું રક્ષણ કરવા માટે હાથમાં લાલ તરવાર પકડી હુનરનું હથિયાર સજવા માટે તથા મારા દેગી બાપ્તો દુઃખી થતા નેમ્મ અમોએ આ હુનર પ્રસાદ બહાર પાડ્યું. તે હુનરોથી મારા દેશીઓ શીખી વાકેદ્દ યાચ. અને પાતાનો અમૂલ્ય વખત મોઝગા ઉઠાવે. આવું ધારી સંવત ૧૮૬૭ ના બચાંકર ફકાગમાં સૂર્ય ઉદયના સનીશ્વર બૃહસ્પતિ બારે હોનાથી રત્નુ સનું પુજન મેં લેખકે વીદેશ નીકળવાનો વિચાર માંડી વાળ્યો. અને એક આવી ક્ષપના વિચારમાંથી ઉઠી આવા અતૈત્રીક વિચારમાં ચાલ પી મારા સ્થળે આળ્યો. ત્યાં એક મારો જીગર દોસ્ત ગોડગ નામ । માણસ ખેડેલ હતો. તેની પાસે હું મારી ઉત્તમ વૃત્તિથી જર્મ જેઠો મારો જીગર દોસ્ત હુંશીઆર, ચાલાક અને ચતુર હતો તેથી તેણે પોતાના નામના સ્થિતિના વિચારો દરમ્યાન માફે દ્રોમન મન પ્રકૃતિત કર્યું અને હુનર પ્રસારક ચોપડીના હુનરો બહાર પાડવા નક્કી કર્યું. એટલે મેં વિચાર કર્યો કે લાલ હવે મારા આ હાલગજ દોસ્તને મારી દુઃખ સુખની વાત કરે. ને ડાહ્યા દોસ્ત હશે, તો મારી પુરતી તનની તમના બુઝાવશે. હીપક અને ચતુર ચંદ્રનું તેજ છુપુ રહેતુંજ નથી જેમ લાખો અને કરોડો પથરામાંથી એક ખરો જગકટ ચદ્દ હીરો મળી આવે તેમ તનની તૃપ્તતા ખોલે તેવો કોક મીત્ર મળી આવશે.

ચાલ, ચાલ ગોડગ વિચાર કરતાં કરતાં વહાણું વાવા આવ્યું. અને આગમમાં ને આગમમાં લલનુભાઈએ મરચ ગુમાવ્યું. અને દીલખાજ દોસ્ત રાત્રી જવાથી નીંદ્રાને વશ થઈ ગયો. હું પણ સુતો, ઉઘતો આની નડી, એટલે વિચાર અદલવાથી કાગળ પેન્સીલ લઈ લખવા ખેડા. અને થોડા ઘણા મારા અજીતા હુનરો બહાર પાડ્યા, હુન-

રતુ તાન, પ્રહરન સાથે, એક રૂપિઆની કાથી દસશેર લીધી તથા
 દોઢાના પાંચ ઈંચીઆ ખીલા પચીસ લીધા. તથા બે સોખા લીધા,
 તથા સુનાળી લીધી, લીધો તથા ગુનામી રંગ લીધો, આ સામન લઈ
 કાથીને ત્રણસેજે ગુથી બે દોરડાં બનાવ્યાં, તે દોરડાંને લીલા તથા
 ગુનામી રંગે રંગ્યાં.

આ ચાર જાત બનાવવા માટે રંગેત્ર દોરડાંને આપણી પાસે રાખી
 લાવેલા ખીલાને જમીન ઉપર ખસેડો પાત્રી પાંચ ઈંચ છેડે ખસેલા
 ઉપર ખીલા મારતા. પછી રંગેત્ર દોરડાંને ખીલા ઉપર તાંણો તથા
 તાંણો નાંખવો તાંણો નાંખા તેજ દોરડા ધુંચળા ધુંચળા કરી
 રંગીત બેરંગીત નાંખેલા તાણામાં અકચે શીતવા; તાણો પૂરો થયેથી
 તેના ઉપર પાણી છાંટી તે તાંણાને જમીન ઉપરથી ઉખાડવો એકસે તે કા-
 થ નો પ્રલીચો તેપાર માટે નારા બાલા વાંચકા આ પ્રમાણે પહેવવડેલું
 ઉમગથી કાચું તું કાચ ચત્રાવ્યું તેનાં આશ્રય મારો મળ્યો દશ પદ્મ
 દીવશમાં થોડા રૂપિઆ પેદા કર્યાં, એટલે બાગન હુત્તરપર લક્ષ લાગ્યું.
 અને બીજા હુત્તરો બહાર પાડવા સત્વર થયા અને બાગરમાં
 જઈ કાથી વધારે લાવી ભરતર ભોટવાનું કામ શરૂ કર્યું.

ભોટવાની ગુંથણી.

આ ચારેના ઉપર જુદી જુદી પ્રકારની ગુંથણી ગુંથાય છે. અડક
 ઉપર બારીક ગુંથણી આવે છે. ભોટવા ઉપર ભરપુર ભરત આવે છે.
 કુંડા ઉપર સ્કેન્સાજની જરૂર છે. ને જારી ઉપર કુવકાંના ગુંથણી
 મૂકવી જોઈએ. કાથીના એકજ દોરડાની એકજ ગુંથણીથી આ
 બંને કામ થાય છે

પ્રીય વાંચકો આ બેભેમાં શક્ત વાંચ્યા તાણાનો ફેર છે, કુલ નાના મોટા મૂકવાની સંશય છે. જો આ બંને હુન્નરો શીખી હુંશીઆર થાયતો માસ એકના રૂપિયા ફરતો પગાર ઘેર બેઠા મેળવી શકે. તેવો હુંશીઆર અને પ્રવીણ ચાય છે.

હુન્નર પ્રસારક ત્રીજો કપુરની માળ.

આ હુન્નર રાજ્યંશી છે કોઈ રજવાડામાં જઈ પ્રસાર કરવા જોઈ છે. કાઠાઆવાડમાં વણાં રજવાડામાં પ્રસાર થઈ ગઈ છે આ કપુરના માળાના મણકાનું કપુર ઉડીજતું નથી મણકા ભાગતો નથી.

રંગીત બે રંગીત કરી આપવામાં આવે છે મણકા ગ્રહાકના મન પ્રસ્તુત કરી આપવામાં આવે છે. એક માળાની અંદર કપુર શેર ના, સફેદ મળીયા ના રૂપિયા ભાર, ફટકડી ના રૂપિયા ભાર, રંગ, જોવા કલર કરવો હાથ તેવો પોટાસ તેટલો નાખવો. પછી આ ચીજોને ખાંડી બારીક ચાગી નાખવી ને તે ચાગેલા લુકાને આકડાના દુધમાં બાંધવો તેનો ગોળો બનાવવો. ને તે ગોળાને કચરાના તાળ કાચા ગોળામાં મૂકવો તેને વાસણનું મોઢું ગાયના છાણ માટીથી શીલ કરવું શીલમાં દોળીમાં હોર્યામાં જેમ કાણુ પાડે તેમ શીલમાં પાડવા ને જમીનમાં એક હાથ ખાડો ખોદવો તેને ખાડામાં આ કપુરના ગોળાનું વાંચણ મૂકવું પછી ને જમીનનું મોઢું વાસણુ ખોદા પાશક બંધ કરવું પછી તુરત અડેલા છાણુ ગોળો શેરને કાળી પચીસ સળગાવતા રાત્રે છાણુ ધુમાડો સવાનમાં તે ગોળાને બહુમતી કહાડવો તેને ખાંડી લુકા કરવો તે બહુમતે સફેદ શુદ્ધ પાશેર આકડાના દુધમાં પલાળવો તે શુદ્ધરને લુકાનું નિશ્ચ કરી જોવો મણકા જેમજે

તેવો બનાવવો એક હાથમાં સોય બાજપાતળી મણીકાના પ્રમાણમાં રાખતી. તે દોરાને પરોવેલી સોયમાં બનાવેલો મણકો પરોવવો એમ જેટલા જેઠાએ તેટલા મણીકા પરોતી તેનો હાર કરવો પછી પેલી કરેલી બડીમાં બકરાની તાજી લાંડી શેરેશેર નાખી વચમાં મણીકાનો હાર મુકવો પછી તેજ બડીનું મહોડું થીલ કઢવું અને પહેલાંની માફક તાપ આપવો. આખી રાત બડીમાં રાખી સવારમાં બડીગાયી મણકાનો હાર કહાડવો પછી તેના જેટલા કતર કરવા હોય તેટલા કરવા, તે કપુરના મણકા તૈયાર થયા પછી ૧૦૮ એકસો આઠ મણકા ચાંદી સોનાના વાળામાં જડાવો, એટલે કપુરની માળા તૈયાર થઈ હવે દીન પ્રતીદીન અમારૂં નસીબ ચડતું થયું થોડા વખતમાં જય મેળવીએ, પણ શું કરીએ, નસીબે બમાય્યા, થોડા રૂપિએ નન ભોભાવ્યું, એટલે તો એક ચોથો હુન્નર પણ પ્રસાર કરવા આવડું.

હુન્નર પ્રસારક ચોથો:-ચક.

ચક કંઈ એક જાતના બનતા નથી વાંસની આરીક સળીઓનો બને છે, ત્રીણા કીડીઆનો બને છે, જુડા મોતીનો બને છે નેતરની સળીનો થાય છે, જુજ કીંમતમાં સરખતો પણ થાય છે. પહેલતેજા જેટલા માપનો ઓડર મળ્યો હોય અને જે માછળથી બનાવેલો હોય તેટલા લોહાના ખીત્રા પાંચ ઇંચ જેટલો ચોડવા, ને જેટલા માપનો ચક બનાવવો હોય તેટલા માપની વાંસની બે ચીપાટ કરવી. ને ચીપાટો સારી સરસ ને સુવારી બનાવવી પછી તે ચીપાટોને જેટલા લાખા માપે ખીત્રા ચોડ્યા હોય તેના ઉપર ચીપાટ બાંધવી અને ચીપાટને સુતરની પાંચ ઇંચ જેટલો દોરી ડબલ નાંખવી પછી તે દોરી વચમાં વાંસની સળી ધાલવી, તે સળીને બંધ બાંધવા સુતરની પાકી દોરીને ચીપાટ

તથા સળીને વચમાંથી જોટલા બધે બાંધવી હોય તેટલા બધે બાંધવી બને ચીપાટ વચમાં સળી બંધ થયે ચક્ર તૈયાર થયો પછી તેને મન પસંદ રંગે રંગવો ને તેને લાલ કપડાની કીનારી સીવવી એટલે ચક્ર તૈયાર થયો પછી પાંચમો હુન્નર કરવો.

હુન્નર પ્રસારક પાંચમો:—બાદશાહી સળી.

આ સળી એવીતો સરસ છે કેટલાંખમાં આંજવાથી દરેક દરદને દુર કરે છે. આ સળી બનાવવા માટે ફટકડી શેર ૦૧ બરાસ, શેર ૦૧ કપુર બે રૂપીઆબાર, સફેદ મળી રૂપીઆબાર, તથા સુરમો રૂપીઆબાર, આ દરેક ચીજોને પાંચલે ચડાવવી, પછી ચાળી નાંખવી તેને એક કચરાના કોરા કોટારામાં નાંખવી પછી તે કોટારાને સઘડી માં દેવતા સળગાવી જોતો તાપ આપવો ચાસણી તપાસીને સળીનું લોખંડના પતરાનું મસાન બનાવવું, ચાસણી સરસ થઈ કે તેને મસીન માં નાંખવી તે બરાબર દરે એટલે બહાર કઢાડવી તો તે સળી તૈયાર થઈ.

હુન્નર પ્રસારક છઠો:—રાજવંસી સલેટ.

આ સલેટ રાજ વંસી છે. ખીસા પાકીટમાં રહી ચક્ર, બાગવાનો મંતાપ નહીં આ સલેટ બનાવવા માટે સળગવાના મુળનાં છોટરાં બાજેલાં શેર ૦૧ સુધ્ધ દીવેલની મેસ નવટાંક કાચ નવટાંક ચાક નવટાંક આ દરેક ચીજોને ઝીંણી કચી પાઉડર બનાવવો. તે પાઉડરને બડા કાગળના ૦૧ ઇંચીયા પુંડાના કકડા જોટથી સલેટ બનાવી હોય તેટલા

માપના કકડા બતાવવા. પછી પેલા પાઉડરને ઘોરના દુધમાં તમા સફેદ ગુંદરમાં નાંખી ગોળા બતાવવો. તે ગોળા જોવો ચોપડાય તેવા બાંધવો તે ગોળામાંથી બે રૂપીઆભાર લઈ પ્રાંચ ઇંચીઆ પુડાના કકડાને પાલીસથી માપવો તે કકડો તૈયાર થયો એટલે તેને સુર્યના તાપમાં સુકવવો. સુકાય એટલે તેના ઉપર જે કલર કરવો હોય તે કરવો તેને શોભીતા ચોકડામાં બેસાડવો પછી તેના ઉપર સાધારણ સરાઇદારને માટે હાથ મારવો એટલે તે સફેદ તૈયાર થઈ, પછી તેના ઉપર ગમે તેનાથી લખો અને લુસો, મારા પ્રીય વાંચકો હવે આટલા દુનિયો લખી હું પણ નીંદ્રાને વશ થયો. પ્રાતઃકાળ થઈ ગઈ, એટલે અમે બંને દોસ્તો દાતણ પાણી સ્નાન ધ્યાન કરી તૈયાર થઈ સવારની ગાડીમાં રાજનગરની ટીકીક લઈ બેડા ગાડી ધમધમ ચાલે છે. સીતળ પવનની મંદમંદ આવતી લહેરોથી ત્રિચાર પશુ ખડતાય છે. કે જાણે ખરેખર સત્યનારાયણનો પોચામ ના પડતો હોય એવો દેવતાઈ દેરામાં એક હીંદુ અને ઢેડનો વાદવીવાદ સાંભળ્યો. ઢેડ કહે છે, -હું મોટો. હીંદુ કહે છે, -હું મોટો એટલે હીંદુભાઈનો મીઠાળ એકદમ બડબાઈ ગયો, અને એકલા ઢેડને કહેવા લાગ્યો કે ઉતર એકદમ ઉપામાંથી ઢેડ કહે છે જા જા હવે નથી ઉતરતા સું કંઈ તારા બાપનો ડાંગો છે તે? પૈંગ ખરચ્યા હશે, અને બાગ્યે કાકરા ખરચ્યા હશે. એટલે હીંદુ કહે છે જોવું-છે, તારે હું ખરું કહું છું બિતરવું હોયતો એકદમ ઉતર, નહીતો મારે તને હમણું હાથે ઝાલી ફેંકી દેવો પડશે. સું તું કંઈ અમારા હીંદુભાઈનો ધર્મ બળ કરવા બેઠલ છે આવું ગાડીનું ધમસાણ સાંભળી હું લેખક મારા જગર દોસ્તદારને પૂછવા લાગ્યો. કે આ હીંદુ અને ઢેડનો વાદવીવાદ સાંભળ્યો. જગર

કહે છે, ભલાભાઈ એમાં તે શું સાંભળેવું હતું. બધું ગોઠળ સાંભળી
અત્રે ગાડીમાં બેઠેલ છે. વેત્ત મીસ્તર લેકખ મેં મારા મનની દરેક
મમતાએ માલીકની કીચાએ પાર પાડી છે. ને હજી પણ પડે છે.
તો આ હુત્તર પ્રસારક ચોપડીમાં મને કંઈ પણ લાભ મળશે. લેખક
કહે છે, કે નહીં મળે. મધ્યર દરેકની આશા પુરી પાડે છે. તેમ
તમારી પણ અત્તમત પુરી પાડશે. ભાઈ, રાજનગર આવ્યું. હવે
પ્રેસમાં એકદમ હુત્તર પ્રસારક ચોપડી જાહેર ખજાર તરીકે બહાર
પાડો અને બીજા ભાગ ખુબ મંત્ર જંત્ર અને ત્રંત્રથી સપુર્ણ કરો.

કેમ ભાઈ ગોઠળ, આ ગાડીમાં બેસવાથી બીજાં પણ ફારસ જોયું.
એકતો હુત્તર પ્રસારક, બીજી ગાડીની ગમમત, અને ત્રીજો હાંદુ ઢેડનો
વાદવિવાદ.

ગોઠળ-ભલાભાઈ તને ખબર નથી, કે આતો કળજીગ છે. જે તરીને
પેલીપાર ઉતરી ગયો, તેતો પેહેલા ભવમાં મોક્ષપદ પામી ગયો. ભાઈ,
હવે આ દુનીયામાં કંઈ નથી.

કળજીગ વીસે.

કળજીગ કહે હું છું ખડો; જ્યાંય ત્યાંય સતજી;

અર્ધમીના આસપાસમાં, વાસ બાંધીને રહું.

કુકરમી કરાવું કરમથી, ધારી મનની ઉમંગ;

સત્ય છોડાવું સહાય થઈ, ભંગ કરાવું રંગ.

જંગ મચાવું જંગત વીસે, નાંખુ મોહના ઝાર;

દશ વરસની રામાને, આપું એક કુમાર.

અસન વસાવું વાતોમાં, ઘોળુ ખીરમાં ડેર.
 એક મરદોસે મેરી ધણી, પથુ મરાવું ડેર.
 આમૃશળનો રમ કેટલો, ગમે તેટલો ખાંધ;
 મુખ મનના કહે વળી, અભાવો નવજાય.

ગાડીવાળો—:—શાગ મનહર.

આવી આ રેલગાડી, શહેર ડેર ટેસન વાડી.
 ધમધમ કરતી, ગુમકારાથી જાય છે.
 ઈન્જન અવાજ કરે, પોટર નિશાન ધરે.
 ત્યાર પછી તાર જાય, ત્યારે ટીકીટ થાય છે.
 રસ્તામાં રેલ પુલ, બેઠાનું લેશે મુલ.
 ફુલ તે હીસાળ કરે, નાણું નહી ગણાય છે
 સુંસરી સપાટા બંધ, ધુમાડાથી આવે અંધ.
 આવે ટેશનની પાસ, શીંગીલ પડાય છે.
 ટીકીટો એક કરે, નોકરો પેરા ભરે.
 બરશી પેંડા ખુબ માલ તાજાં વેચાય છે.
 બેસે કંઈ રંકને રાય, કંદોઈની પેઢાસ થાય.
 મીઠાઈઓ ખુબ ખાય છે, ઢેડ પથુ ચાહે છે.
 મુખાઈથી ઉપડી, સુરતમાં સાસરવાસ;
 અમઢાવાદમાં ઝુંપડી, બાંધીને રોકાય છે.
 મરત કુદરતે હાલ, બનાવ્યો ખુબ ખ્યાલ.

(૧૫)

તાલ સમ મજેમાં છેલ, માતા કંઈ નર રે.
 જુઓ જન ચીત ધરી, ગાડી ધડતારેવળી.
 કારીગરી ખુબ કરી, ઇન્જન નેડાય છે.
 ખારીક બહુ કર સુકી, કરચી ચત્રાવી કુંચી.
 ઓછાવત્તી તાણી ભાર, ઝટકારે જાય છે.
 વીલાયતી વિવેકી જનો, હોંદમાં વધુ તોશનો.
 માય જાય હોંદની, ચડતી પડતી ગણાય છે.
 ડબ્બા સઉ દીપી રહ્યા, ૧૨૮ કલાસ નેડાઈ ગયા.
 ક. બ મ. કવીરાજ કંઈ, ગાર્હ ખુશી માય છે.

સોખીનોને ખુશ ખખર.

સરવે ધર્માભિલાસી હિંદુભાઈઓને આ ઉપર ખખર આપવામાં આવે છે કે અમોએ હાલમાં માંડવા પોળના કુવારાની પાસે શ્રી કૃષ્ણવિલાસ હિંદુ સુખ તીર્થહ નામનું હોટલ ખોલેલ છે. તેની અંદર ગરમ દુધ, આમ્રસ, સોડા, લીમડેટ, તથા ફ્રેક જાતનું ખાવા શુદ્ધ થી, તથા દુધનું જનાવવામાં આવે છે. આપ હજી હોટલોનો સપરેટ દુકનો આ પી કંટાળ્યા હો, આપણે ઉત્તમ ધર્મ સાચવવા મળ્યા હો તો અમ દુકાનની મુલાકાત લેવાની ખાસ ભલામણ છે.

શા. ભાઈજાત લડુભાઈ.

માલીક.--કૃષ્ણવિલાસ હિંદુ હોટલ.

પ્રાણ બચાવનાર વીંટી.

આ અમારી સાપ ઉતારવાની વીંટી હાથની આંગળીએ પહેર્યાથી સાપ ઉતરે છે. પરંતુ તે અંગુઠીને દર શનિવારે રાત્રે બારથી એક સુધી હનુમાન જમ તેજનો ધૂપ લોખાન કરી તથા આકાના ૧૦૮ કુંડોનો હાર પહેરાવી હનુમાનને પગે લાગી અંગુઠી મુકવા, પછી તે થોડી વાર પહેરવી. આ પ્રમાણે દર શનિવારે કરવું તથા એક વખત જમવું. જેથી અંગુઠી અમર થઈ પડશે.

કીંમત રૂ. ૦-૪-૦.

ખનાવનાર.

બી. પી. શાહ એન્ડ કું.--વીંછવાળા.

